

gua féu un garbuix entre els dos termes i l'híbrid RUBICLU aplegà les tres significacions: les unes s'antiquaren a Itàlia, les altres a França i solament Catalunya restà fidel a totes tres.

Tanmateix encara em sembla que un altre factor donà una empena tant o més decisiva cap aquesta superposició. Sota l'accent, la terminació de ROBIGO/RU- i la de RUBICULUS restaven prou diferents, però en els derivats s'acostaven com un moviment parabòlic tendent a una distància zero: RUBIG(I)NARE i RUBICLARE esdevenien *rovigare/roviłare*, RUBIGINOSUS i RUBICLOSUS tendien a confondre's en *rovillós, rovellós* o *rovinoso*: ja hem vist que *roviñoso* és el mot per dir 'rovellat' a l'Aragó, però això mateix es diu *rebullós* a Benavarri (BDC VII, 77) i *řobilšs* a Fraga (BDC IV, 28).

Si cedim la paraula a la bellicosa veuarra de Bertran de Born el sentirem planyent escarnidorament: «Francès son *roillós* / de portar las garnisós» ('les francesos són rouillés de porter l'équipement') i el femeller Raimbau de Vaqueiras del que es plany és que «ai vestirs *rovillós*» (Rayn. v, 105b).

A Ross. pertot fonts que duen aquest epítet: El País dels Aspres «de l'espígol al caire de la llosa, / país dels orriols de la tardor, / país de la fonteta *rovillosa*», «Vés, somniant la casa rosa, / en aquell còrrec on s'hi plau / una fonteta *rovillosa* / i, entre les pedres, l'oliu blau: / Oh vall reclosa del poeta! / De matinada hi canta el vent, / i entre les pedres, la fonteta, / amb un delit inconscient», JSebPons (*Canta-Perdu*, 32, 76); «Allavors, font xarmanta, era 'l temps de ta glori! / Mes ara quant de gent ne guarden la memori? / --- / Aqueixos canalots que, com lo braç, rajaven, / són *rovillosos* i eixuts!», ASaisset (*Perpiny*, 17). Quantes *Fonts Rovilloses* he visitat en terres rosselloneses, comptem-les gola meva paladejant el record d'aquelles aigües enèrgiques: una *fún řubilšzə* a Sant Marçal, una a Prunet dels Aspres, a St. Joan d'Estoer, Bula Terranera, St. Miquel de Llotes, Casafabre, Cameles, Castellnou dels Aspres, sí, però també en les afraus canigonenques de Jóc i de Vallestàvia; sense comptar que a Serrallonga cap a Cantallops de Vallespir «vós portarem a la Font Negra, que és un xic *řubəłəzə* mé vos farà pas mal» em prometeren (1959-1960).

DERIV: *Rovellar, rovellat, rovellós*, V. supra. «El *rovellet* de les baralles» és l'as d'oros per al bon valencià (Escrig), però allà també *rovellar-se les criatures* és «encanijarse» i *rovellar-se* un vell «desmedrar». *Rovellada Rovellament* [Lacav.]. *Rovellut* («l'ou que té més rovell que clara», Llobr., DAG). *Desrovellar* [Lacav.]; *desrovellament* [id.]; *desarrovellar*. *Rovellar* val. S. (MGadea, T del Xè 1, 203). *Arroellament* 'defecte' mall. (BDLC x, 79). *Enruvillar*. I el cultisme *rubignós*

Rovelló Pot ser una continuació d'aquell RUBELLIO, -ONIS, *ῥουβλή* del glossador del S. VI, perquè encara que aquest no ens transmeti més que el sentit de «rouille du blé, nielle», cada un d'aquests, al capdavant, és també un fungus. Altrament el mot també

consta en l'Antiguitat com a nom d'un peix, en la *Hist. Nat.* de Plini (XXXII, 138) i en la *Gastronomia* de Caelius Apicius (S. I, d C.), x, 459: segons Benoist-Golzer és el 'moll, roger', segons E. de Saint Denis (*Vocab des Animaux Marins*, p. 96) un peix no identificat (potser igual que el seu paral·lel lingüístic grec *erythinus*)

En cat. no el recollí cap lexicògraf fins a Belvitges, però en sé una cançó pop., que se li pot anticipar d'un centenar d'anys o més: «Fadrins que veniu al món - no us feu de las donzellas, / que són com los *rovellons* - cullits pel mes de setembre, / que al dematí són fresquets - y a la tarde 'ls cucs se'ls mengen» (MilàF, *Romancerillo*, 368 15), «Hi havia en un colomer / dos coloms que, de tots petits, molt s'estimaven, / com fan dos *rovellons*, sempre ensemble s'estaven», Saisset (*Catal. d. R.*, 203). Oim ara el tècnic altíssim: «A Rússia és molt apreciat el 'Lactarius deliciosus', el qual denominen *řyziki*, mot que significa 'rovellós, rovellat', igual que *rovelló* --- en el Montseny i en les comarques de la seva rodalia --- distingeixen les dues espècies afins, el 'Lactarius deliciosus' i el 'Lactarius sanguifluus' --- el nom de *rovelló* el reserven per al *sanguifluus*, i el 'deliciosus' en diuen *pinetell*», Font i Quer (*Collectanea Botanica* v, iii, 1958, 667-8); i veg. d'ell mateix les distincions entre els parents, lingüístics i mitològics *rovelló, rovellol, rovellola* [DAG], *rovellona*, i els ross. o capcinesos *řuzelšú, řilšú* en *Mem. Acad. Ci Bna XXXIII*, xii, 20, 28 (*rovellol* també BDC IV, 26).

Modernament jo mateix he constatat la distinció entre *rovelló* i *pinetell* al Vallès (Montornès, Llinars), Maresme (Horsavinyà, StPolM.), entre Selva i Guillerics (Joanet) (1914-1962) i als dos extrems de l'Alt Gironès: StAniol de Finestres (1964), i Madremanya: «s'assemblen però són diferents: l'un és de color de sang i té un gust horro, com de pi, el *pinetel* és de color groc i més bo» (1964). El tortosí Vergés Paulí distingeix: «*rovelló ver*: bolet de tots conegut; *rosselló de cascaula*» i acaba dient-nos mellíficament que «*rovelló de pi, de garrofer i d'aulivera*, rojos, són un passaport per a l'eternitat» (*Espurnes* v, 36-38). L'àrea del mot s'estén a tot el Continent, però no a Mall. ni Men., en les quals usen *esclata-sangs* (així ja FebrCard, l'indica, rebutjant *rovelló* com no menorquí). Altrament el constato a moltes localitats: ross. (*řubilšús* pl., Ópol; *řubəłú* Matamala de Capcir, *řubəłə* Er).

Es comprova que en les zones on es distingia *yl* de *ll*, sona *rubəyó*, cosa que confirma l'ètimon RUBELLIONEM: *řubəyóns* tinc anotat de Montornès (1932), Olost (1929) i St. Aniol. Però el barceloní cercador de bolets es llança en riuades gegantesques a «caçar-ne», sí pot amb les mans; sí no, ho diu la seva boca, o bada la butxaca, i això fa que la pronúncia barcelonina s'estengui ja a part de la zona de *yl* (StMartí d'Albera, i crec a Madremanya). Continua almenys per tot el N. del cat. occid.: *řobelšns*: Organyà, Cabó, tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera, i fins al bell cim de la Ribagorçana (Senet, 1957): a Espot em crida l'atenció un *řobelš de sanke* (s'hi havia potser usat la deno-